

ИВАН ВАЗОВ - „ЕДНА БЪЛГАРКА“

ДЪЛГЪТ СРЕЩУ ЕГОИЗМА

СЪЧИНЕНИЕ РАЗСЪЖДЕНИЕ ВЪРХУ ТРЕТИ ЕПИЗОД

Доброта, сърдечност, състрадателност, отзивчивост - това са добродетели, неподвластни на времето, създаващи представа за християнски морал и устойчивост на човешкото общество. Малцина ги притежават, но такива хора винаги бъдат възхищение и са пример за подражание.

Баба Илийца въплъщава Вазовата художествена представа за доброта и ненаатрапващо се родолюбие. Тази жена от народа преодолява всички препятствия по пътя в името на едно обещание - свят дълг, който я характеризира като българка и патриотка. Смелото поведение на старата челопеченка контрастира на егоизма и лицемерието на калугера Евтимий.

Мрачната природна картина в трети епизод на разказа е в унисон с душевните преживявания на баба Илийца. В това смутно време на предизвикателства и бунтове, когато на поробения български народ е необходима подкрепа в предстоящите битки срещу османците, Божият храм спи „глух и пустинен“. Страхливите обитатели на манастира - калугерът Евтимий и ратаят Иван, напълно разкриват своята егоистична природа чрез накъсания диалог. Поведението на търсещата помощ жена буди съмнение у двамата „божи“ служители. Възприемат го като измамно. Себичността кара Божия служител да се оправдава пред въображаеми обвинители, забравил чий наместник е той: „...Нищо тука няма, нищо тук не оставям да припари...“ Преживеният страх поражда грубата реакция, изразена словесно чрез ругатнята: „Да те вземат рогатите! Какво правиш тука, Илийце?“ Думите му разкриват липса на доброжелателност и неотзивчивост - гняв и възмущение се изсипват върху нещастната жена.

Отсъствието на игумена Вазов използва за създаване на въображаем контраст между неговото - предполага се свято - поведение и оцеляващата, граничеща със страхливостта, позиция на калугера Евтимий и ратая Иван. Отсъстващият игумен е старец „милостив и добър българин“, а отец Евтимий е коравосърдечен егоист и жесток човек. До безразличното му сърце не стига болката на старата челопеченка от възможната смърт на болното внуче и тай с нежелание прочита молитвата за здраве на детето. Сетивата му са лишени от всякаква състрадателност и съпричастност пред чуждото страдание. Не се свени да приеме парите, скътани с усилия и лишения от старата жена.

Християнската вяра в доброто и поетото обещание пред бунтовника са предпоставка за упоритостта и волята на състрадателната българка пред видимо неотзивчивия „духовник“. Тя преодолява унижението и се стреми да пробуди родолюбивото чувство в душата на отец Евтимий: „Има нещо да ти обадя... Нали сме християни...“ Със същите слова жената успокоява в гората четника, като се стреми да му вдъхне увереност: „Ние сме християни...“, защото в съзнанието на българката християнството е условие за доброта и отзивчивост. Християнската вярата крепи духа на българина във вековечната борба срещу поробителите. С нея те отстояват изконното си право на свобода в условията на робство.

Калугерът Евтимий е готов да се отрече като Юда от вярата си: „...какви християни?“ Забравил вяра и родова принадлежност, той се е превърнал в слуга на турците, заради егоистичната си надежда да оцелее. Да оцелее като роб! Страх и гняв изпълват сърцето му при мисълта за родолюбивата мисия на българката. Поведението ѝ, окачествено като проява на лудост, всъщност е най-достойната характеристика за необичайната постъпка на челопеченката. Присъствието на „лудата“ означава заплаха за сигурността на монаха, който прикрива страха си зад привидната грижа за светата обител. Думите на баба Илийца: „Ами аз няма да ношувам тука“, са отговор - противопоставяне на лицемерието, страха и низостта на калугера.

Последните редове на трети епизод на разказа са наситени с хумор - най-силното оръжие на твореца срещу низката природа на антипатриота. Повествователят иронизира объркването на егоистичния отец, който се лута между двете крайности: „Но аз пак вратата не отварям“ и „...тая жена ...може да донесе някаква беда за манастира, ако турците подушат... по-добре да се очисти оттука, да я няма.“ Той, нечестивецът, иска да „очисти“ манастира от доброто - нещо, което изобщо не познава като проявление на душата.

Една родолюбива християнка, неразбрана от свои и чужди, отново поема сама по пътя към дълга и саможертвата. Някои удобно прикриват отсъствието на човечност и родолюбива искра, осквернявайки светите места за човека - дом, храм, сърце, но баба Илийца смело крачи в робската нощ, защото пътят на страданието е и път към спасението, към човечността.

В своя разказ „Една българка“ Иван Вазов внушава идеята за нравствените ценности на родолюбието, патриотизма, отзивчивостта на една обикновена жена от народа - добра, смела и всеотдайна християнка. Нейното достойно поведение е в противовес със страха, лицемерието, егоизма и предателството на някои представители на предосвободенска България. Поведението ѝ и днес е мерило за смисъла на човешкия живот в името на човека и родината.

Първото заглавие, с което Вазов публикува разказа, е „Челопешката гора“. Но по-късно го променя - „Една българка“, което е в по-пълно съответствие с авторовата идея - героинята баба Илийца е една от многото родолюбиви българки, готови в трудните времена на робството да спасят един борец за свободата на родината.

Поведението на калугера от трета част контрастира на действията и постъпките на главната героиня на разказа. Българката се среща с антипатриота, християнката застава срещу предателя, егоиста, изменника. Неслучайно авторът избира за своето противопоставяне Божи служител. Така по-силно се откроява силата на майката като носителка на идеята за дълг в името на другия, на човека, който се нуждае от помощ. Баба Илийца и отец Евтимий са контрастна двойка типажки, чрез която авторът откроява темата за дълга срещу егоизма.

Трета част на разказа „Една българка“ започва с описанието на нощта, която покрива манастира - една поредна робска нощ за обитателите му, която с нищо не се отличава от останалите. Вазов добре е подбрал определението за храма на изменниците. Той е „глух и пустинен“.

Тази тема бе зададена на конкурсния изпит за кандидатстване след 7клас - 2001 год.